

IJTIMOY XIZMAT KO'RSATISHNING NAZARIY JIHATLARI

M.N.Normamatova

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti
Sotsiologiya va ijtimoiy ish kafedrası f.f.d.(DSc) dots.

Annotatsiya

Ushbu maqola raqamlashtirish tushunchasini ma'nosi yoritilgan. Axborotlashgan jamiyatda raqamlijamiyat uning ijtimoiy hayotga ta'siri to'g'risida ilmiy ma'lumot berilgan. Ijtimoiy hayotni bugungi kurinishlari ya'ni raqamli jamiyat, raqamli realliklarularning bugungi kun ijtimoiy jarayonlarga ta'siri masalasi keng bayon etilgan.

Kalit suzlar: raqamlashtirish, bilish, epistemologiya, raqamli reallik, raqamli obraz, axborot.

Abstract. This article explains the meaning of the concept of digitization. In the information society, digital society has been scientifically informed about its impact on social life. The issue of today's views of social life, that is, the digital society, the impact of digital realities on today's social processes, is widely explained.

Key words: digitization, knowledge, epistemology, digital reality, digital image, information.

Jahonning rivojlangan mamlakatlarida ijtimoiy xizmat tizimini virtuallashtirish borasida ulkan amaliy tajriba to'plangan. Virtual ijtimoiy xizmat tizimi rivoji ijtimoiy, iqtisodiy, madaniy va huquqiy omillar hamda jamiyat hayotida mavjud realliklar bilan bog'liq turli ko'rinishdagi qiyinchiliklar, iqtisodiy muammolar hamda jismoniy sog'liqning yo'qotish natijasida dolzarblashib boradi. Ayniqsa, keyingi yillarda pandemiya shuni tasdiqladiki ijtimoiy xizmatlar sohalarini virtuallashtirish aholiga xizmat ko'rsatishda eng qulay vosita sifatida etirof etildi. Shu bois, virtual ijtimoiy xizmatlar qonuniyatlarini aniqlash, kishilik jamiyatiga sifatli virtual ijtimoiy xizmat ko'rsatish, ayniqsa ijtimoiy ko'makka muxtoj shaxslarga virtual xizmatlarni tashkillashtirish masalasi obektiv zaruratga aylanmoqda.

Mamlakatimizda bugungi kunda aholining turli qatlamlariga yoshi, jinsi, ijtimoiy holati, jismoniy salohiyatini inobatga olgan holda amaliy yordam ko'rsatish tizimini virtuallashtirish davlat siyosatining asosiy ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylanmoqda. "Yurtimizda Uchinchi Renessans poydevorini barpo etish uchun bizga zamonaviy ilm va yana bir bor ilm, tarbiya va yana bir bor tarbiya kerak. Bugungi va ertangi kunimizni, yoshlarimiz taqdirini hal qiladigan yuksak malakali muallim va murabbiylar, professor-o'qituvchilar, haqiqiy ziyolilar kerak"[1.479]. Shu maqsad yo'lida, rivojlangan mamlakatlarning sinovdan o'tgan tajribalari asosida ijtimoiy xizmatlar tizimini yangicha mexanizmlarini tashkil etish va mamlakatimizda zamonaviy, ijtimoiy xizmatlarni shakllantirish borasidagi tadqiqotlarga bo'lgan ehtiyoj tobora ortib bormoqda. Bundan kelib chiqib, istiqbolli, ijtimoiy xizmatlarini virtuallashtirish qonuniyatlarini nazariy-metodologik tahlil etish ob'ektiv zaruriyatga aylanmoqda.

Keyingi vaqtlarda shaxsiylashtirilgan xizmat modellari shakllantirilmoqda. Maqsadli internet - marketing, 3D formatda bosib chiqarish va boshqa raqamli texnologiyalar har bir mijozning talab va ehtiyojlarini hisobga olgan holda mahsulot va xizmatlarni ishlab chiqarish va sotishni shaxsiylashtirishga, natijada, resurslarni

tejavahga yordam beradi, talab va taklifning tuzilishi hamda hajmini muvofiqlashtiradi, aholining turmush darajasi va sifatini oshiradi[2.130].

Ishlab chiqaruvchilar va iste'molchilar o'rtasida to'g'ridan-to'g'ri o'zaro ta'sir mavjud. Ishlab chiqaruvchi va oxirgi iste'molchi o'rtasida vositachilar zanjirini qisqartirish, samarali sanoat va iste'mol kooperatsiyasini yaratish "umumiy iqtisodiyot"ning "mulk huquqlari to'plami" tushunchasining tarqalishi uchun zarur shart -sharoitlar yaratilgan. Tovarlarga birgalikda egalik qilish fenomeni rivojlanmoqda (ayniqsa, texnik jihatdan murakkab va qimmat, masalan, avtomobillar), bu oxirgi foydalanuvchilarning xarajatlarini tubdan kamaytirishi mumkin.

Uni alohida ishtirokchilarining iqtisodiy faolligiga qo'shgan hissasi ortib bormoqda, kichik va o'rta biznesning rivojlanishi, moslashuvchan va harakatchan bo'lgani kabi, biznes-jarayonlarda muhim rol o'ynaydi; innovatsion startaplarni jadal rag'batlantirish amalga oshirilmoqda; "shaxslar iqtisodiyoti" sektori kengaymoqda va iqtisodiyot tuzilmasining o'sish tendensiyasi kuzatilmoqda.

Masalan, dunyodagi eng ko'p Internet foydalanuvchilari (720 milliondan ortiq kishi) bo'lgan Xitoyning raqamli bozori jahon bozoridan mustaqil ravishda mavjud. Yevropa Ittifoqining 400 milliondan ortiq Internet foydalanuvchilari bor, lekin uning bozori hali ham parchalanib ketgan. Shu munosabat bilan, Yevropa Ittifoqi mamlakatlari rahbarlari ushbu integratsion uyushma uchun yagona raqamli bozorni yaratish ustida faol ish olib bormoqda. Shunga o'xshash muammolar alohida mamlakatlar darajasida ham paydo bo'lishi mumkin. Masalan, Hindistonda 460 milliondan ortiq internet foydalanuvchilari bor. Ammo hind raqamli iqtisodiyoti ko'p tilli (undagi moliyaviy operatsiyalar bir necha tillarda amalga oshiriladi), bu raqamli bozorning ishlashiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Shuni ta'kidlash kerakki, har qanday boshqa keng ko'lamlı hodisa singari, raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi nafaqat ijobiy natijalar bilan, balki har xil xavf va tahdidlar bilan ham bog'liq[3.336]. Bu ta'sirlarning ikkita asosiy manbai bor. Birinchidan, bu raqamli iqtisodiyotga xos bo'lgan va uning texnologik xususiyatlariga asoslangan yangi turdagi xavf va tahdidlarning paydo bo'lishi. Ikkinchidan, raqamli iqtisodiyotga o'tish davrida institutsional transformatsiya sodir bo'ladi, uning o'zi sabablari va tabiatidan qat'i nazar, barqaror va muvaffaqiyatli ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish uchun beqarorlashtiruvchi kuchli omil hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, raqamlashtirish bugungi global jamiyatda dolzarb masala hisoblanadi. Jamiyatni raqamlashtirish orqali fuqarolar davlat organlari faoliyati, qolaversa, virtual xizmat ko'rsatish sifatining bevosita guvohi bo'lish imkoniyatiga ega. Masalan, yagona darcha faoliyati davlat va fuqaro o'rtasida bevosita raqamli bog'lanuvchi hisoblanadi. Raqamlashtirish korupsion holatlar va tanish bilish bilan bog'liq muammolarni oldini oladi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Mirziyoyev Sh.M. 2021 yil 6 noyabr kuni O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasi va Senatining qo'shma majlisida so'zlagan nutqi.- Toshkent "O'zbekiston ovozi" gazetasi. № 223 (479), 2021 yil 7 noyabr.
2. Бытие: коллективная монография. - Ufa, 2001. –S. 130-152;
3. Nurulin R.A. Virtualnost kak osnovanie bytiya bytiya. Kazan: Izd-vo KGU, 2004. – S. 336;

4. Gryaznova Ye.V. Virtualnaya realnost: analiz smyslovых elementov ponyatiya //Filosofskie nauki. 2005. №2. -S. 125-143;

5.<https://www.pv.uz/uz/news/raqamli-talimga-otishni-pandemiya-jadallashtirdimi>